Türk Edebiyatında Söylev

Çalışma Kâğıdı · 30 Soru · Kolaydan Zora

Ad Soyad _____ Sınıf / No _____ Tarih _____

KONU ÖZETİ

- **İslamiyet'in kabulünden önce:** Türk edebiyatında söylevin ilk örneği **Kök Türk (Orhon) Kitabeleri**'dir: **Tonyukuk** (720-725?), **Kül Tigin** (732) ve **Bilge Kağan** (735) yazıtları. II. Kök Türk (Kutluğ) Devleti döneminde dikilmişlerdir; bugün **Moğolistan**'dadır.
- **Kül Tigin Yazıtı:** Dört yüzlü tek parça taştır; batı yüzü Çince, diğer yüzleri Kök Türkçedir. Ağabeyi **Bilge Kağan** diktirmiştir; yazıtta konuşan Bilge Kağan, yazıya geçiren **Yolluğ Tigin**'dir. Yazıtları Danimarkalı dilci **Vilhelm Thomsen** çözmüştür.
- **Önemi:** Türk adının geçtiği ilk metinlerdendir; Türk dilinin ilk yazılı belgelerindendir; töre ve kültür hakkında bilgi verir. Devlet adamının milletine hesap vermesi dikkat çeker. Anlatım ikileme, deyim, atasözü ve söz sanatlarıyla güçlenir.
- **İslamiyet etkisinde: I. Murad**'ın Kosova Meydan Muharebesi (1389) öncesi askerlerine yaptığı konuşma; **millî ve dinî motiflerle** askerleri mücadeleye çağırır.
- **Cumhuriyet Dönemi: Atatürk**'ün **Nutuk**'u (1927; Kurtuluş Savaşı ve sonrasını anlatır, sonunda **Gençliğe Hitabe** yer alır) ve **Onuncu Yıl Nutku** (1933). **Hamdullah Suphi Tanrıöver** (konuşmaları Dağ Yolu 1-2'de), Halide Edip Adıvar, Süleyman Nazif, Behçet Kemal Çağlar, Selim Sırrı Tarcan önemli hatiplerdir.

KOLAY Isınma Soruları (1–10)

1 Söylev örneklerini ait oldukları dönemle eşleştiriniz.
1. Kül Tigin Yazıtı 2. I. Murad'ın Kosova Meydan Muharebesi öncesi konuşması 3. Nutuk
a) Cumhuriyet Dönemi b) İslamiyet'in kabulünden önceki dönem c) İslamiyet etkisinde gelişen dönem

2 Aşağıdaki ifadelerin başına doğru ise **D**, yanlış ise **Y** yazınız.
( ) Kök Türk Kitabeleri, Türk edebiyatında söylevin ilk örneği kabul edilir.
( ) Kül Tigin Yazıtı'nın bütün yüzleri Çince yazılmıştır.
( ) Kök Türk Kitabeleri bugün Moğolistan sınırları içindedir.
( ) Nutuk, Mustafa Kemal Atatürk'ün eseridir.
( ) Kitabelerdeki yazıyı Vilhelm Thomsen çözmüştür.

3 Kök Türk Kitabeleri'ndeki yazıyı çözümleyen Danimarkalı dilci aşağıdakilerden hangisidir?

A) Kaşgarlı Mahmut
B) Yolluğ Tigin
C) Montaigne
D) Cicero
E) Vilhelm Thomsen

4 Boşlukları doldurunuz.
Kök Türk Kitabeleri; Vezir ..... , Kül Tigin ve ..... adlarına dikilmiş üç yazıttan oluşur.

5 Kül Tigin Yazıtı'nı diktiren hükümdar aşağıdakilerden hangisidir?

A) Bilge Kağan B) Tonyukuk C) Yolluğ Tigin D) Kapgan Kağan E) I. Murad

6 Atatürk'ün Nutuk'un sonunda Türk gençliğine seslendiği bölüm aşağıdakilerden hangisidir?

A) Onuncu Yıl Nutku
B) Veda Hutbesi
C) Sokrates'in Savunması
D) Gençliğe Hitabe
E) Dağ Yolu

7 Hamdullah Suphi Tanrıöver'in konferans ve konuşmalarının toplandığı eser aşağıdakilerden hangisidir?

A) Nutuk B) Beş Şehir C) Mavi ve Kara D) Dağ Yolu E) Karalama Defteri

8 Boşlukları doldurunuz.
Kosova Meydan Muharebesi'nden önce askerlerine seslenen Osmanlı padişahı ..... , bu konuşmasında ..... ve dinî motiflere yer vermiştir.

9 Aşağıdakilerden hangisi Cumhuriyet Dönemi'nde **söylevleriyle** öne çıkan isimler arasında yer **almaz**?

A) Halide Edip Adıvar
B) Süleyman Nazif
C) Behçet Kemal Çağlar
D) Selim Sırrı Tarcan
E) Nurullah Ataç

10 Aşağıdakilerden hangisi Kök Türk Kitabeleri'nin önemini gösteren özelliklerden biri **değildir**?

A) Türk adının geçtiği ilk metinlerden olması
B) Türk edebiyatında romanın ilk örneği olması
C) Türk dilinin ilk yazılı belgelerinden olması
D) Türk töresi ve kültürü hakkında bilgi vermesi
E) Türk edebiyatında söylevin ilk örneği sayılması

ORTA Pekiştirme Soruları (11–20)

11 "Ey Türk gençliği! Birinci vazifen, Türk istiklâlini, Türk Cumhuriyetini, ilelebet muhafaza ve müdafaa etmektir."
Atatürk'ün Gençliğe Hitabe'sinin bu ilk cümlesinde söylev türünün hangi özelliği belirgindir?

A) Hedef kitleye doğrudan seslenilmesi
B) Bilimsel verilere dayanılması
C) Olayların zaman sırasıyla anlatılması
D) Kişisel anıların aktarılması
E) Karşıt görüşlerin tarafsızca tartışılması

12 Aşağıdaki ifadelerin başına doğru ise **D**, yanlış ise **Y** yazınız.

( ) Nutuk, 1927 yılında okunmuştur.
( ) Nutuk'ta 1919'dan itibaren yaşanan olaylar anlatılır.
( ) Onuncu Yıl Nutku, Cumhuriyet'in onuncu yılında (1933) okunmuştur.
( ) Nutuk'ta döneme özgü dil ve anlatım özellikleri görülür.
( ) Hamdullah Suphi'nin söylevlerinde Namık Kemal'in etkisi görülmez.

13 Aşağıdakilerden hangisi Kök Türk Kitabeleri'ndeki anlatımı güçlendiren unsurlar arasında sayılamaz?

A) İkilemeler
B) Deyimler
C) Aruz ölçüsüyle yazılmış gazeller
D) Atasözleri
E) Söz sanatları

14 Kül Tigin Yazıtı'nda olayları anlatan (konuşan) kişi ile konuşmayı yazıya geçiren kişi kimdir?

15 "Türk Milleti! Kurtuluş Savaşı'na başladığımızın on beşinci yılındayız."
Bu cümleyle başlayan söylev aşağıdakilerden hangisidir?

A) Gençliğe Hitabe
B) Kosova Meydan Muharebesi öncesi konuşma
C) Kül Tigin Yazıtı
D) Onuncu Yıl Nutku
E) Dağ Yolu

16 Kök Türkçede "gök, Tanrı" anlamındaki "tengri" sözcüğünün günümüz Türkçesinde "tanrı" biçiminde kullanılması aşağıdakilerden hangisini gösterir?

A) Dilin tarihî süreç içinde ses değişimlerine uğradığını
B) Sözcüğün yabancı bir dilden alındığını
C) Kitabelerin Çince yazıldığını
D) Sözcüğün anlamının tamamen değiştiğini
E) Kök Türkçenin günümüzde hiç anlaşılmadığını

17 Mondros Mütarekesi'nden sonra İstanbul'da düzenlenen Sultanahmet mitinginde yaptığı etkileyici konuşmayla tanınan, aynı zamanda romancı olan sanatçı aşağıdakilerden hangisidir?

A) Hamdullah Suphi Tanrıöver
B) Halide Edip Adıvar
C) Süleyman Nazif
D) Behçet Kemal Çağlar
E) Selim Sırrı Tarcan

18 Kök Türk Kitabeleri'nde hükümdarın, taşa yazdırdığı sözlerle halkına seslenip ona hesap vermesi, dönemin devlet anlayışı hakkında size ne düşündürüyor? İki cümleyle yazınız.

19 Aşağıdakilerden hangisi Nutuk için **söylenemez**?

A) Kurtuluş Savaşı'nı ve sonrasındaki gelişmeleri anlatır.
B) Gençliğe sorumluluklar yükleyen bir bölümle biter.
C) Döneme özgü sözcükler ve anlatım özellikleri taşır.
D) Bağımsızlık ve çağdaşlaşma temalarına yer verir.
E) Kurgusal kahramanların maceralarını anlatan bir romandır.

20 Aşağıdaki söylevleri eskiden yeniye doğru sıralayınız.
a) Onuncu Yıl Nutku b) Kül Tigin Yazıtı c) Nutuk d) I. Murad'ın Kosova konuşması

ZOR Düşünme Soruları (21–30)

21 Kök Türk Kitabeleri ile ilgili aşağıdaki bilgiler veriliyor:
I. II. Kök Türk (Kutluğ) Devleti döneminde dikilmiştir.
II. Kül Tigin Yazıtı'nı Tonyukuk diktirmiştir.
III. Türk adının geçtiği ilk metinlerdendir.
IV. Yazıtlarda Çin halkıyla ilişkilere ve devlet yönetimine de değinilir.
Bu bilgilerden hangileri **doğrudur**?

A) I ve II B) II ve III C) I, III ve IV D) II, III ve IV E) I, II, III ve IV

22 (I) Kül Tigin Yazıtı 732 yılında dikilmiştir. (II) Kök Türk Kitabeleri, I. Kök Türk Devleti döneminde dikilmiştir. (III) Yazıtları Danimarkalı dilci Vilhelm Thomsen çözmüştür. (IV) Kül Tigin Yazıtı'nın batı yüzü Çincedir. (V) Kitabeler, Türk dilinin ilk yazılı belgelerindendir.
Bu parçadaki numaralanmış cümlelerin hangisinde **bilgi yanlışı** vardır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

23 Atatürk'ün "Yurtta sulh, cihanda sulh." sözü, bir söylevde kullanıldığında söylevi zenginleştiren aşağıdaki unsurlardan hangisine örnek olur?

A) Deyim B) Soru cümlesi C) Vecize (özlü söz) D) Betimleme E) Hitap

24 "Türk milletinin karakteri yüksektir; Türk milleti çalışkandır; Türk milleti zekidir."
Onuncu Yıl Nutku'ndan alınan bu cümlede anlatımın etkileyiciliğini artıran unsur aşağıdakilerden hangisidir?

A) Soru cümlesi kullanılması
B) Karşıt kavramların bir arada verilmesi
C) Benzetme yapılması
D) Bir olayın öyküleyici anlatımla aktarılması
E) Aynı sözün (Türk milleti) tekrarlanması

25 Kül Tigin Yazıtı, I. Murad'ın Kosova konuşması ve Nutuk'ta **ortak** olan özellik aşağıdakilerden hangisidir?

A) Topluluğu ortak bir amaç ve duygu etrafında birleştirmeyi hedeflemesi
B) Taşa kazınarak kalıcı hâle getirilmesi
C) Bir parti kurultayında okunması
D) Savaştan hemen önce askerlere söylenmesi
E) Kök Türk alfabesiyle yazılması

26 Aşağıdaki söylev–dönem–özellik eşleştirmelerinden hangisi **yanlıştır**?

A) Kül Tigin Yazıtı – İslamiyet'in kabulünden önce – Bilge Kağan'ın ağzından yazılmıştır.
B) Nutuk – Cumhuriyet Dönemi – Kurtuluş Savaşı'nı anlatır.
C) Onuncu Yıl Nutku – Cumhuriyet Dönemi – Cumhuriyet'in onuncu yılında okunmuştur.
D) I. Murad'ın konuşması – İslamiyet'in kabulünden önce – Kök Türkçe yazılmıştır.
E) Dağ Yolu – Cumhuriyet Dönemi – Hamdullah Suphi'nin konuşmalarını içerir.

27 "Orhon Vadisi'ndeki yazıtlar, bir hükümdarın taşa kazıttığı sözlerle halkına seslendiği nadir belgelerdendir. Bu metinlerde kağan yalnızca zaferlerini anlatmaz; halkının hatalarını da açıkça söyler, onları birliğe ve töreye bağlı kalmaya çağırır. Yazıtların dili, ikilemeler ve güçlü benzetmelerle örülmüş etkileyici bir sesleniştir."
Bu parçadan aşağıdakilerin hangisine **ulaşılamaz**?

A) Hükümdarın halkına doğrudan seslendiğine
B) Yazıtların yalnızca savaş zaferlerini anlattığına
C) Halkın hatalarının da açıkça dile getirildiğine
D) Halkın birliğe ve töreye çağrıldığına
E) Anlatımda ikileme ve benzetmelerden yararlanıldığına

28 Hamdullah Suphi Tanrıöver ile ilgili aşağıdaki bilgiler veriliyor:
I. Önce Fecriati topluluğuna, ardından Millî Edebiyat hareketine katılmıştır.
II. Söylevleri Fethi Tevetoğlu tarafından kitaplaştırılmıştır.
III. Nutuk'un yazarıdır.
IV. Konferans ve konuşmaları Dağ Yolu adlı eserlerde toplanmıştır.
Bu bilgilerden hangileri **doğrudur**?

A) I ve III B) II ve IV C) I, II ve IV D) I, III ve IV E) II, III ve IV

29 "Ey Türk gençliği!" ifadesinde kullanılan ünlem işaretinin görevi aşağıdakilerden hangisidir?

A) Soru anlamı taşıyan bir cümleyi bitirmesi
B) Alay ve küçümseme bildirmesi
C) Bir açıklamanın öncesinde kullanılması
D) Seslenme (hitap) bildiren sözün sonunda kullanılması
E) Eş görevli sözcükleri ayırması

30 Kül Tigin Yazıtı ile Nutuk'u **hedef kitle** ve **amaç** bakımından karşılaştırınız. Birer benzerlik ve birer farklılık yazınız.

Takıldığın soruyu işaretle, konu özetine tekrar göz at. Başarılar!
Diğer konuların çalışma kâğıtları ve deneme sınavları: **maarifpdf.com.tr**